

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

УДК 34.037:347.77

Н. В. Кісіль, заступник директора Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Сформульовано основні поняття експертизи у сфері інтелектуальної власності, а саме: предмет, об'єкт та завдання, що дають можливість зрозуміти сутність і зміст експертної діяльності в цій сфері, визначити природу спеціальних знань експерта та розмежувати завдання конкретної експертизи від завдань інших суміжних видів експертизи у сфері інтелектуальної власності.

Ключові слова: судова експертиза, інтелектуальна власність, предмет, об'єкт дослідження, експертні завдання.

Із часу створення у 2002 р. нового напрямку застосування спеціальних знань – експертизи у сфері інтелектуальної власності, накопичено значний практичний досвід вирішення справ про визнання або порушення права на об'єкти інтелектуальної власності із застосуванням засобів і методів судової експертизи. Відповідно до статистичних даних, установами Міністерства юстиції України протягом 2011–2014 рр. виконано близько 2760 експертиз та експертних досліджень стосовно об'єктів інтелектуальної власності.

Накопичення експертної практики дозволило сформулювати загальні положення й методичні основи проведення судових експертиз у сфері інтелектуальної власності для окремих, досліджуваних у рамках цього напрямку, об'єктів. Основні поняття експертизи у сфері інтелектуальної власності та методичні шляхи вирішення певних експертних завдань знайшли своє відображення в працях П. П. Крайнева, Г. В. Прохорова-Лукіна, О. Ф. Дорошенко¹ та ін. Проте вивчення експертної практики показало, що існує необхід-

¹ Див.: Крайнев П. П. Судові експертизи у сфері інтелектуальної власності / П. П. Крайнев, Н. М. Ковальова, М. В. Мельников; за ред. П. П. Крайнева. — Вінниця : Поліграф. центр «Фенікс», ДІВП ВАТ «Інфракон» — «Інфракон-І», 2008. — 376 с.; Методологічні основи судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності : звіт про НДР (закл.) / МЮУ, КНДІСЕ, ХНДІСЕ; кер Г. В. Прохоров-Лукін; викон.:

ність в уточненні й узагальненні змісту таких понять, як предмет, об'єкт, завдання експертизи у сфері інтелектуальної власності, які дають можливість зрозуміти сутність і зміст експертної діяльності в цій сфері, визначити природу спеціальних знань експерта, що залучається для проведення експертизи, розмежувати завдання конкретної експертизи від завдань інших суміжних видів експертизи у сфері інтелектуальної власності, найбільш повно вказати на спектр обставин, які можуть бути встановлені при проведенні певного виду експертизи.

На відміну від інших напрямів судової експертизи, експертиза у сфері інтелектуальної власності встановлює фактичні дані про властивості, ознаки, закономірності створення й використання об'єктів, які є специфічними саме для цього класу судової експертизи – об'єкти права інтелектуальної власності.

Предметом судової експертизи у сфері інтелектуальної власності є фактичні дані та обставини справи про властивості, ознаки, закономірності створення й використання об'єктів інтелектуальної власності, їх вартість, завдані збитки та економічні операції щодо цих об'єктів, які мають значення для досудового розслідування чи судового провадження й установлюються шляхом застосування спеціальних знань у визначеному законом порядку.

У рамках кожного виду експертизи у сфері інтелектуальної власності встановлюються фактичні дані та обставини щодо відповідних об'єктів права інтелектуальної власності. Слід звернути увагу, що зміст поняття об'єкта права інтелектуальної власності й об'єкта судової експертизи у сфері інтелектуальної власності мають відмінності та їх не можна змішувати.

Зміст поняття об'єкта судової експертизи в спеціальній літературі трактується неоднозначно. Так, у словнику основних термінів судових експертиз під об'єктом експертизи (експертного дослідження) розуміються матеріалізовані, визначені кримінально-процесуальним або цивільно-процесуальним законодавством джерела інформації – матеріали кримінальної або цивільної справи¹. Як об'єкти експертизи, зокрема, виступають: речові докази, речова обстановка або фрагменти місця події, зразки, інші відомості, що містяться в матеріалах справи.

Інші вчені вважають об'єкт експертного дослідження матеріальним об'єктом, який містить інформацію, необхідну для вирішення експертного завдання². При цьому вказується, що об'єктами судової експертизи за цивільними справами є живі особи та речові докази, у тому числі: відображення людей і тварин, предметів; механізми та агрегати, речовини, матеріали

А. В. Андреева [та ін.]. — № ДР 0104U003403. — К. : КНДІСЕ, 2006. — 290 с.; *Дорошенко О. Ф.* Судова експертиза як засіб доказування при розгляді цивільних справ щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. Ф. Дорошенко. — К., 2007. — 22 с.

¹ Див.: Словарь основных терминов судебных экспертиз. — М. : ВНИИСЭ, 1980. — С. 53.

² Див.: Судебные экспертизы в гражданском судопроизводстве: организация и практика : науч.-практ. пособие / под ред. Е. Р. Россинской. — М. : Юрайт, 2011. — 535 с.

й вироби, документи та поліграфічна продукція, транспортні засоби, харчові продукти й напої, рослини тощо.

Проте переважна більшість авторів зазначають, що об'єктом судової експертизи можуть бути як матеріалізовані (документи) джерела інформації, так і матеріальні (предмети, їх сукупності)¹.

Авторський колектив представників експертних систем різних відомств РФ залежно від ролі носія інформації об'єкти експертизи диференціюють на такі види²:

- об'єкти, що досліджуються;
- порівняльні матеріали (зразки, еталони);
- інші матеріали справи, що містять відомості, які належать до предмета експертизи.

Слід погодитися з авторами, які зазначають, що об'єкт експертного дослідження є поняттям не лише матеріальним, а й правовим³. Правовий же режим може бути поширеним лише на об'єкти, що реально існують. Об'єкти нематеріального характеру не мають якого-небудь процесуального положення. Лише матеріальні об'єкти можуть бути процесуально оформлені та надані в розпорядження експерта, тільки стосовно таких об'єктів експерт може мати певні повноваження. Зазначене трактування об'єкта опосередковано знайшла своє відображення в п. 3.2 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 р. № 53/5 (далі – Інструкція), де, зокрема, зазначено, що до експертної установи (експерту) надаються: документ про призначення експертизи (залучення експерта), об'єкти, зразки для порівняльного дослідження та, за клопотанням експерта, – матеріали справи (протоколи оглядів з додатками, протоколи вилучення речових доказів тощо).

Розглядаючи сутність поняття об'єкта судової експертизи у сфері інтелектуальної власності, слід урахувувати природу поняття об'єкта права інтелектуальної власності. Загальновідомо, що об'єкти права інтелектуальної власності за своєю природою є нематеріальними об'єктами, використання яких не пов'язане з фізичним володінням, при цьому вони набувають правової охорони лише за умови їх вираження в певній матеріалізованій формі та дотриманні всіх установлених законодавством умов. Для пояснення викладеного наведемо деякі приклади. Так, авторське право на літературний твір виникає внаслідок його створення й вираження в об'єктивній формі, при цьому об'єктом експертного дослідження у сфері інтелектуальної власності

¹ Див.: *Мирский Д. Я.* Понятие объекта судебной экспертизы / Д. Я. Мирский, М. Н. Ростов // Актуальные проблемы теории судебной экспертизы : сб. науч. тр. — М. : ВНИИСЭ, 1984. — С. 25; *Щербаковский М. Г.* Судебные экспертизы: назначение, производство, использование : учеб.-практ. пособие / М. Г. Щербаковский. — Х. : Эспада, 2005. — 544 с.

² Див.: *Основы судебной экспертизы. Ч. 1. Общая теория* / [И. А. Алиев, Т. В. Аверьянова, Р. С. Белкин, Л. Д. Беляева]. — М. : РФЦСЭ, 1997. — 430 с.

³ Див.: *Право інтелектуальної власності. Академічний курс : підручник для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького.* — [2-ге вид., переробл. та допов.]. — К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2004. — 672 с.

виступає саме твір, зафіксований у матеріалізованій формі (рукописі, певному виданні тощо). Обсяг правової охорони знака для товарів і послуг визначається зображенням знака та переліком товарів і послуг, унесених до Державного реєстру свідоцтв України на знаки для товарів і послуг, та засвідчується свідоцтвом із наведеними в ньому копією внесеного до Реєстру зображення знака та переліком товарів і послуг. У цьому разі для проведення експертизи надається свідоцтво на знак для товарів і послуг, проте об'єктом дослідження виступає саме знак, який відповідно до законодавства одержав правову охорону.

Отже, при призначенні судової експертизи у сфері інтелектуальної власності на дослідження експерту надаються об'єкти, у яких втілено об'єкт права інтелектуальної власності, а також інші матеріали, що містять відомості про об'єкти дослідження. Наприклад, певне видання, у якому опубліковано літературний твір; звуко- чи відеозапис виконання музичного твору; копія свідоцтва на знак для товарів і послуг, у якому наведено зображення знака та перелік товарів і послуг, стосовно яких надається правова охорона; копія опису до патенту на винахід (корисну модель), яка розкриває суть винаходу (корисної моделі) та підтверджує обсяг правової охорони, визначений формулою винаходу (корисної моделі). При цьому об'єктом експертного дослідження виступає саме твір, виконання твору, знак для товарів і послуг, винахід (корисна модель) матеріалізовані в носії, у якому ці об'єкти втілено.

У більшості випадків об'єкт експертного дослідження є специфічним для кожного виду судової експертизи у сфері інтелектуальної власності. Саме за цим принципом нині побудована диференціація існуючих видів судових експертиз у межах класу «Експертиза у сфері інтелектуальної власності».

При проведенні експертиз за експертними спеціальностями 13.1–13.8 об'єктом досліджень є об'єкти права інтелектуальної власності, які втілені в певну об'єктивну (матеріальну) форму. При цьому слід зазначити, що об'єктом експертизи також є порівняльні зразки та інші матеріали справи, котрі містять відомості, які належать до предмета експертизи. Наприклад, об'єктами економічних досліджень у сфері інтелектуальної власності (спеціальність 13.9), як правило, є документи управлінського, бухгалтерського та податкового обліків і звітностей, інші матеріали справи (акти ревізій; протоколи огляду, виїмок та допитів; висновки експертів інших спеціальностей тощо), у яких відображено операції з приводу об'єктів інтелектуальної власності.

Судовими експертами у сфері інтелектуальної власності (власне як і експертами за іншими напрямками судової експертизи) вирішуються питання, які не виходять за межі їх спеціальних знань і є притаманними для відповідного виду експертиз, щодо якого отримана кваліфікація судового експерта. Для ілюстрації викладеного розглянемо більш докладно межі компетенції експертів за певними напрямками експертизи у сфері інтелектуальної власності та експертів, атестованих за іншими видами судової експертизи.

При проведенні судової експертизи у сфері інтелектуальної власності, пов'язаної з літературними та художніми творами, ряд об'єктів, що надають-

ся для дослідження, можуть бути об'єктом експертних досліджень також інших напрямів судової експертизи. Наприклад, літературні твори досліджуються як при проведенні експертизи літературних творів, так і при проведенні авторознавчих експертиз. Проте предмет та основні завдання, що вирішуються цими напрямками експертизи, мають істотні відмінності. Авторознавчою експертизою вирішуються завдання щодо ототожнення особи автора тексту, умов складання тексту, фактів викривлення ознак писемного мовлення тощо, а експертизою у сфері інтелектуальної власності – досліджуються властивості та ознаки, притаманні саме цьому об'єкту як об'єкту авторського права.

Комп'ютерні програми та копії даних (бази даних) є об'єктом дослідження не лише експертизи у сфері інтелектуальної власності. Низка питань, пов'язаних із цими об'єктами, може розглядатися й при проведенні комп'ютерно-технічної експертизи та експертизи телекомунікаційних систем (обладнання) і засобів. Однак ці види експертизи мають істотну відмінність у предметі дослідження. Так, експертиза у сфері інтелектуальної власності розглядає властивості й ознаки цих об'єктів саме як об'єктів авторського права, у той самий час у рамках комп'ютерно-технічної експертизи та експертизи телекомунікаційних систем (обладнання) і засобів виявляється інформація й програмне забезпечення, що містяться на комп'ютерних носіях, мережевих ресурсах, установлюється відповідність програмних продуктів певним версіям, а також установлюються факти та способи доступу до систем, ресурсів, інформації у сфері телекомунікації тощо. Ураховуючи специфіку досліджуваних об'єктів, при встановленні певних фактів, що мають значення для судового провадження, виникає необхідність комплексного вирішення поставлених завдань.

У рамках експертної спеціальності «Дослідження, пов'язані із виконаннями, фонограмами, відеограмами, передачами (програмами) організацій мовлення» досліджуються ознаки та властивості зазначених об'єктів, що їм притаманні як об'єктам суміжних прав. При цьому встановлення технічних умов і технології отримання відеозвукозапису виходить за межі компетенції експертів, атестованих за цією спеціальністю, а досліджується в рамках експертизи відео-, звукозапису або, за наявності підстав, комп'ютерно-технічною експертизою.

Завдання, що ставляться на вирішення судового експерта, формуються виходячи із необхідності встановлення певних об'єктивних фактичних даних, які мають практичне значення для з'ясування істини в справі. Ці завдання визначаються питаннями, поставленими перед судовим експертом або в порядку експертної ініціативи. Основними завданнями цього класу експертизи є визначення вартості майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності та розрахунок збитків, завданих у результаті порушення прав на них, а також виявлення й оцінювання властивостей і ознак об'єктів інтелектуальної власності, а саме: визначення в об'єкті дослідження ознак об'єкта інтелектуальної власності; дослідження відповідності об'єкта критеріям, необхідним для надання правової охорони (новизна, промислова придатність тощо); установлення факту використання сукупності ознак об'єкта інтелектуальної власності; установлення факту відтворення об'єкта авторського права тощо.

Як показує експертна практика, найбільш характерними для судової експертизи у сфері інтелектуальної власності є діагностичні завдання, при вирішенні яких здійснюється аналіз щодо відповідності досліджуваних об'єктів певним умовам, необхідним для надання їм правової охорони, виявляються ознаки об'єктів права інтелектуальної власності, установлюється факт відтворення (використання) цих об'єктів тощо.

Разом із тим при розгляді певних категорій спорів виникає необхідність у вирішенні завдань ідентифікаційного характеру. Так, при встановленні факту повного або часткового відтворення літературного твору при створенні іншого об'єкта, виявляються індивідуально-характерні ознаки, притаманні досліджуваному твору та встановлюється наявність або відсутність відображення цих ознак в іншому об'єкті. Іншим прикладом вирішення ідентифікаційних завдань при проведенні судової експертизи у сфері інтелектуальної власності є встановлення тотожності позначення, яке використовується певною юридичною особою у своїй господарській діяльності, із знаком для товарів і послуг, що у встановленому законом порядку набув правової охорони. Наприклад, при дослідженні словесних позначень проводиться встановлення індивідуально-конкретної тотожності фонетичних (звукових), семантичних та графічних (візуальних) ознак.

Накопичення експертної практики дозволило сформулювати основні завдання кожного виду судових експертиз у сфері інтелектуальної власності, у рамках яких призначалися й проводилися експертизи.

Так, до основних завдань судової експертизи, пов'язаної з літературними, художніми творами та іншими об'єктами авторського права, належать: визначення в об'єкті дослідження ознак об'єкта авторського права; визначення в об'єкті дослідження або його частини (у тому числі, назві) ознак оригінальності й творчого характеру; установлення факту відтворення об'єкта авторського права або його частини, що має самостійне значення; установлення способу використання об'єкта авторського права; установлення факту зміни літературного твору та способу його зміни.

До основних експертних завдань, пов'язаних із комп'ютерними програмами й компіляціями даних (базами даних), належать: виявлення ознак об'єкта авторського права в комп'ютерній програмі, компіляції даних (бази даних); установлення ознак оригінальності комп'ютерної програми, компіляції даних (бази даних) або їх частин, що мають самостійне значення; установлення властивостей певної комп'ютерної програми, її відповідності технічному завданню та технічному опису; установлення факту відтворення комп'ютерної програми, компіляції даних (бази даних) або їх частин, що мають самостійне значення, при створенні комп'ютерної програми «Х».

При призначенні судової експертизи, пов'язаної із виконаннями, фонограмами, відеограмами, передачами (програмами) організацій мовлення, на експерта переважно покладаються діагностичні завдання, які спрямовані на встановлення природи відповідного об'єкта суміжних прав, а саме: виявлення ознак об'єкта суміжних прав у досліджуваному об'єкті; дослідження відповідності об'єкта умовам, необхідним для надання правової охорони;

установлення факту відтворення (використання) фонограми, відеограми, передачі (програми) організації мовлення; визначення форми, виду, способу та виду мовлення передачі (програми) організації мовлення; установлення ознак певних передач (програм) організації мовлення за жанровим розподілом тощо. При встановленні тотожності програм (передач) організацій мовлення вирішуються ідентифікаційні завдання.

Основними завданнями судової експертизи, пов'язаної з винаходами й корисними моделями, є: дослідження патентоздатності досліджуваного винаходу або корисної моделі (відповідності винаходу або корисної моделі умовам новизни та промислової придатності, а винаходу – умови винахідницького рівня); визначення впливу ознак винаходу або корисної моделі на технічний результат; визначення ознак винаходу, яких не було в поданій заявці; установлення факту використання сукупності ознак винаходу або корисної моделі в об'єкті господарської діяльності; виявлення можливості нового застосування відомого продукту чи процесу.

Основними завданнями судової експертизи, пов'язаної з промисловими зразками, є: установлення відповідності об'єкта критеріям патентоспроможності; установлення факту використання сукупності суттєвих ознак промислових зразків у зовнішньому вигляді промислових виробів; виявлення наявності сукупності ознак промислового зразка в матеріалах поданої заявки.

До основних завдань судової експертизи, пов'язаної з сортами рослин, можна віднести такі: з'ясування того, чи має наданий об'єкт ознаки сорту рослин як об'єкта права інтелектуальної власності; визначення відповідності сорту критерію новизни; визначення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності; установлення збігів і відмінностей у прояві ознак рослин сорту (його кодової формули) та об'єкта, що досліджується; установлення тотожності (подібності) назви сорту рослин назві іншого сорту.

Основними завданнями судової експертизи, пов'язаної з торговельними марками (знаками для товарів і послуг), комерційними (фірмовими) найменуваннями, зазначеннями походження товарів, є: установлення тотожності або схожості до ступеня змішування знаків для товарів і послуг та інших позначень; установлення відповідності об'єкта критеріям надання правової охорони; установлення можливості введення в оману знаком для товарів і послуг щодо товару, послуги або особи тощо.

Завданням судової експертизи, пов'язаної з комерційною таємницею та ноу-хау, є встановлення фактичних даних щодо віднесення інформації до комерційної таємниці й ноу-хау, а також визначення шляхів її одержання.

Основними завданнями економічних досліджень у цій сфері є визначення вартості майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності та розрахунок збитків, завданих у результаті порушення прав на них. Як показує експертна практика, для вирішення цих завдань у переважній більшості справ необхідне проведення комплексних досліджень, оскільки для їх вирішення необхідно застосовувати знання з різних галузей. Так, при розгляді справ у спорах про порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, необ-

хідно в межах діагностичного завдання встановити факт використання цього об'єкта, а після цього проводити розрахунок збитків.

Отже, виходячи із потреб слідчої та судової практики можуть проводитися комплексні експертизи, у яких вирішуються інтеграційні питання, що потребують застосування різних напрямів знань у сфері інтелектуальної власності.

Необхідно також звернути увагу на те, що відповідно до приписів зазначеної Інструкції, експерту забороняється самостійно збирати матеріали, які підлягають дослідженню, а також обирати вихідні дані для проведення експертизи, якщо вони відображені в наданих йому матеріалах неоднозначно. Наприклад, під час дослідження відповідності винаходу або корисної моделі умові патентоздатності «новизна (винахідницький рівень)», експерт не має можливості доступу до всіх відомостей, які стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки, а проводить дослідження виключно в межах відомостей, що містяться в наданих на дослідження матеріалах¹, і можуть спростовувати зазначені умови патентоздатності.

Також до компетенції експерта у сфері інтелектуальної власності не входить з'ясування певних обставин, що не потребують спеціальних знань, а також правових питань, вирішення яких віднесено законом до компетенції суду, слідчого або іншої уповноваженої особи (зокрема, щодо вини, правового оцінювання дій сторін, про відповідність окремих нормативних актів вимогам закону тощо).

Таким чином, викладене свідчить, що експертиза у сфері інтелектуальної власності досліджує специфічні саме для цього напряму судової експертизи об'єкти – об'єкти права інтелектуальної власності. У рамках певного виду експертизи вирішуються питання, що потребують застосування спеціальних знань для визначення властивостей, ознак, закономірностей створення й використання відповідних об'єктів інтелектуальної власності, їх вартості, завданих збитків та економічних операцій щодо цих об'єктів. При цьому поставлені питання не можуть виходити за межі компетенції експерта та стосуватися з'ясування правових питань, вирішення яких законом віднесено до компетенції суду, слідчого або іншої уповноваженої особи.

СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СФЕРЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Кисиль Н. В.

Сформулированы основные понятия экспертизы в сфере интеллектуальной собственности, а именно: предмет, объект и задачи, которые дают возможность понять сущность и содержание экспертной деятельности в этой сфере, определить природу специальных знаний эксперта и разграничить задачу конкретной экспертизы от задач других сопредельных видов экспертизы в сфере интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: судебная экспертиза, интеллектуальная собственность, предмет, объект исследования, экспертные задачи.

¹ Див.: Крайнев П. П. Ковальова Н. М., Мельников М. В. Указ. праця.

THE ESSENCE AND CONTENT OF FORENSIC EXPERT ACTIVITY IN THE SPHERE OF INTELLECTUAL PROPERTY

Kisil N. V.

The research has identified that the examination in the sphere of intellectual property establishes the factual data on the properties, features, regularities for the creation and use of objects that are specific particularly for this class of forensic examinations – the objects of the intellectual property rights. The main tasks include the following: the identification of the features of the intellectual property object in the object referred to study; the study into the conformity of the object with the criteria necessary to grant legal protection (novelty, industrial applicability, etc); the identification of the fact of the use of the intellectual property object's body of features; identification of the fact of the copyrightable object's reproduction; the calculation of the value of the property rights for the objects of intellectual rights and calculation of damages incurred due to their infringement. The nature of the expert's special knowledge is conditioned by the knowledge of properties and features of intellectual property objects, regularities of their creation and use, calculation of their value, incurred damages and economic transactions regarding these objects as well as methods and means used to solve the tasks.

Keywords: forensic examination, intellectual property, subject, object of study, expert tasks.

УДК 343.148

М. М. Калініченко, старший науковий співробітник Львівського НДІСЕ, кандидат філологічних наук

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОБЛЕМА ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Розглянуто деякі з істотних характеристик постмодерністської інтертекстуальності в сучасній українській і світовій літературах в контексті експертних досліджень творів сучасного письменства як об'єктів інтелектуальної власності. Запропоновано науково-методичні засоби проведення експертизи потенційних порушень авторського права, що відбуваються внаслідок несанкціонованих міжтекстових запозичень у постмодерній художній літературі.

Ключові слова: авторське право, постмодерністська інтертекстуальність, судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності.

Серед магістральних напрямів розвитку сучасного мистецтва слова, постмодернізм (від фр. *postmodernisme* – після модернізму) заслуговує на особливу увагу знавців авторського права й судових експертів завдяки нетиповому ставленню його репрезентантів до основоположних питань за-